

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛІСТІВDISTANCE LEARNING AS A COMPONENT OF TRAINING
FUTURE MILITARY SPECIALISTS

Стаття присвячена аналізу проблеми організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах України в умовах повномасштабної війни, зокрема впровадження дистанційного навчання для підготовки військових фахівців за різними спеціалізаціями на різних локаціях. Висвітлюються всі структурні компоненти освіти у вищому військовому навчальному закладі (ВВНЗ), серед яких військовий контекст вимагає переосмислення традиційних підходів до навчання, з огляду на загрози безпеки, мобільність курсантів і викладачів, повітряні тривоги, руйнування інфраструктури та нестабільність зв'язку.

Необхідність дистанційного навчання обумовлена також глобальними змінами в освіті, зокрема розвитком цифрових технологій і кібербезпеки. В умовах війни дистанційна освіта стала не лише альтернативою, а й єдиною можливістю для навчання. Вона забезпечує безперервність освітнього процесу, мобільність учасників і доступ до електронних ресурсів, таких як відеолекції, онлайн-бібліотеки, тестування, вебресурси, інформаційні технології тощо.

Позитивними аспектами є індивідуалізація навчання, гнучкість темпу, а також залучення курсантів до міжнародних освітніх проектів. Однак дистанційне навчання супроводжується труднощами, такими як обмежений доступ до інтернету, відсутність практичних занять та психологічний тиск через бойові дії. Знижується мотивація через відсутність живої взаємодії з викладачами, що може погіршити засвоєння матеріалу.

Для мінімізації негативних ефектів запропоновано модель змішаного навчання, де теоретичні модулі викладаються дистанційно, а практичні заняття — у вигляді коротко-строкових сесій або за допомогою віртуальних симуляторів. Така модель дозволяє врахувати особливості військової підготовки та специфіку умов війни.

Отриманий нами досвід показує, що за правильної організації, дистанційне навчання може не лише забезпечити освітню безперервність, але й підвищити ефективність підготовки курсантів. Використання інтерактивних платформ і цифрових інструментів дозволяє досягти високих результатів навіть в умовах війни.

Ключові слова: курсанти, дистанційне навчання, військові спеціалісти, вищий військовий навчальний заклад, вебресурси, інформаційні технології.

This article analyzes the challenges of organizing the educational process in higher military educational institutions (HMEIs) of Ukraine during the full-scale war, with a particular focus on the implementation of distance learning for training military specialists across various specializations and locations. It highlights all structural components of education within HMEIs, emphasizing how the military context necessitates a rethinking of traditional teaching approaches due to security threats, the mobility of cadets and instructors, air raid alerts, infrastructure destruction, and unstable communication.

The need for distance learning is also driven by global changes in education, especially the development of digital technologies and cybersecurity. In wartime conditions, distance education has become not only an alternative but the only viable option for continuing education. It ensures continuity of the educational process, participant mobility, and access to electronic resources such as video lectures, online libraries, testing platforms, web resources, and information technologies.

Positive aspects include individualized learning, flexible pacing, and the involvement of cadets in international educational projects. However, distance learning also presents challenges such as limited internet access, lack of practical training, and psychological pressure due to combat operations. Motivation may decline due to the absence of live interaction with instructors, which can negatively affect material comprehension.

To minimize negative effects, a blended learning model is proposed, where theoretical modules are delivered remotely, and practical sessions are conducted through short-term in-person meetings or virtual simulators. This model accommodates the specific nature of military training and the realities of wartime.

Our experience shows that with proper organization, distance learning can not only maintain educational continuity but also enhance the effectiveness of cadet training. The use of interactive platforms and digital tools enables high-quality outcomes even under wartime conditions.

Key words: cadets, distance learning, military specialists, higher military educational institution, web resources, information technologies.

УДК 355.233:37.018.43

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.23>

Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Горліченко М.Г.,

канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри фундаментальних
наук
Військова академія (м. Одеса)

Шевченко С.В.,

ст. викладач кафедри
фундаментальних наук
Військова академія (м. Одеса)

Буренкова К.В.,

канд. хім. наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальних наук
Військова академія (м. Одеса)

Гонімар В.І.,

викладач кафедри фундаментальних
наук
Військова академія (м. Одеса)

Постановка проблеми. Впровадження дистанційного навчання під час підготовки майбутніх військових фахівців набуває особливого значення в умовах сучасної війни. Для України ці чинники посилюються складними обставинами, спричиненими широкомасштабною війною, розв'язаною російською федерацією. Агресія значно ускладнила традиційну взаємодію між викладачами та курсантами, створюючи низку викликів, зокрема часті повітряні тривоги, які переривають навчальний

процес і вимагають негайного переходу до укриттів. Дистанційний формат забезпечує можливість продовжувати заняття попри ці перешкоди.

Погіршення умов життя та вимушене переміщення частини курсантів і викладачів на різні локації унеможливають традиційне навчання в аудиторіях. Завдяки віддаленому навчанню освітній процес може тривати незалежно від географічного розташування учасників. Крім того, потреба в дозуванні навчального навантаження

є критично важливою в умовах постійного стресу. Дистанційне навчання дозволяє курсантам самостійно регулювати свій графік, а викладачам – гнучко адаптувати подачу матеріалу. Закриття деяких освітніх закладів або їх переведення в режим онлайн через загрозу обстрілів робить дистанційне навчання єдиним доступним способом здобуття освіти. Таким чином, впровадження дистанційного навчання для підготовки військових фахівців є логічною відповіддю на сучасні виклики. Це не лише адаптація до глобальних тенденцій, а й необхідний крок для забезпечення безперервного та якісного освітнього процесу в умовах війни, що гарантує якісну підготовку кваліфікованих військових фахівців, готових виконувати свої професійні завдання [9, 10].

Дистанційне навчання в умовах воєнного стану є не лише вимушеним заходом, а й стратегічним інструментом для забезпечення безперервної підготовки військових фахівців. Воно дозволяє адаптуватися до складних обставин, таких як повітряні тривоги, переміщення здобувачів освіти на різні локації та обмежений доступ до освітніх закладів постійного розташування. Однак для досягнення максимальної ефективності необхідно систематично досліджувати цю форму навчання, вдосконалюючи технічну базу, методологію викладання та підходи до мотивації курсантів. Такий підхід забезпечить створення комфортного навчального середовища, яке сприятиме високій якості професійної підготовки майбутніх військових фахівців, готових ефективно виконувати свої обов'язки в умовах війни та після її завершення. Адже, як зазначила заступник МОН України, саме в умовах війни важливого значення набувають ці питання щодо організації освітнього процесу [6, с. 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Таке складне питання впровадження дистанційного навчання у вищих закладах освіти, зокрема військових ВНЗ, досліджувались в останні роки багатьма авторами [1–10].

Варто згадати, що концепція дистанційного навчання виникла задовго до її масового застосування. Ще у 1966 році письменник Ллойд Біггл-молодший у своєму оповіданні «Яка чудова школа!» вже описував навчання перед телевізором, що відбувається у 2022 році. Примітно, що він точно визначив ключовий недолік дистанційного навчання, який залишається актуальним і сьогодні: дефіцит особистого спілкування, який може бути вирішеним при повному поверненні до звичного, очного формату, після перемоги України у війні або під час виїзних сесій викладачів до курсантів на різні тимчасові локації.

Сучасні дослідники вивчають різні аспекти впровадження дистанційного навчання, зосереджуючись, зокрема, на: опору змінам і низької комп'ютерної самоєфективності, що пов'язана

з недостатнім досвідом роботи з інформаційно-комп'ютерними технологіями як тих, хто навчає, так і тих, хто навчається [4, с. 100]; відсутності очного спілкування між курсантами (слухачами) та викладачами [3, с. 71]; специфіки проходження служби і необхідності практичного навчання, обмеження доступу до інформації і до окремих зразків озброєння та військової техніки [7, с. 119]; програмного забезпечення, створення електронних навчальних курсів та електронних тестів [5] та інші.

Однак особливості дистанційного навчання та методи подолання або значного зменшення його недоліків на рівні кафедр фундаментальних наук за різними навчальними дисциплінами, окремих модулів чи занять при підготовці майбутніх військових фахівців досі не були предметом спеціалізованих досліджень.

Метою та завданням цієї статті є дослідження особливостей впровадження дистанційного навчання у підготовку майбутніх військових спеціалістів та проаналізувати, як цей формат навчання може забезпечити високу якість професійної підготовки фахівців в умовах воєнного стану.

Викладання основного матеріалу. У межах цього дослідження та рамках виконання Програми НАТО «Удосконалення військової освіти» (DEEP) на основі аналізу першоджерел [1–8] та на основі власного досвіду авторів із впровадження дистанційного навчання (або його окремих елементів) у підготовку майбутніх військових фахівців було визначено позитивні та негативні особливості цього формату.

У складні часи повномасштабної війни для вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) найчастіше виділяють такі основні переваги дистанційної освіти:

- можливість до засвоєння максимального обсягу необхідних знань, які не можуть бути включені в звичні класно-урочні форми та форми підготовчих курсів;
- здатність до навчання осіб у віддалених важкодоступних регіонах або локаціях (польових умовах тощо);
- можливість контролю над рівнем знань курсантів;
- здатність до централізації освітнього процесу різних локацій;
- змішання кордонів між очною та заочною формами навчання;
- надання освітніх послуг в більш захищених умовах та безпечних місцях.

На наш погляд, дистанційна освіта здатна надавати можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від закладу освіти в будь який зручний час. В складних умовах воєнного часу дистанційне навчання саме така форма навчання, яка за допомогою використання комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, може забезпечувати

інтерактивну взаємодію викладачів та курсантів на різних етапах навчання і самостійну роботу з активним використанням матеріалів інформаційної мережі [9, 10].

Відомо, що дистанційне навчання можна представити як сукупність наступних заходів:

- засоби надання навчального матеріалу курсанту;
- засоби контролю успішності курсанта;
- засоби консультації курсанта програмою викладачем;
- засоби інтерактивної співпраці викладача і курсанта;
- можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Виділяють такі основні переваги дистанційної освіти:

- можливість до засвоєння максимального обсягу необхідних знань, які не можуть бути включені в звичні класно-урочні форми та форми підготовчих курсів;
- здатність до навчання осіб у віддалених важкодоступних регіонах;
- можливість контролю над рівнем знань курсантів;
- здатність до централізації освітнього процесу різних регіонів;
- змішання кордонів між очною та заочною формами навчання;
- надання освітніх послуг в комфортних умовах тощо.

Але не варто і забувати про те, що система дистанційного навчання в Україні недосконала, бо містить такі недоліки:

- недостатній контроль над засвоєнням курсантами одержуваних знань;
- неможливість формування повного уявлення про зміст навчального предмета;
- низька якість інтернет-зв'язку та недостатнє технічне забезпечення;
- психоемоційний та фізичний стан курсантів;
- можливість хакерського вторгнення в електронну базу даних.

Намагаючись удосконалити процес дистанційного навчання перед керівництвом ВВНЗ та його педагогічним складом поступово постають наступні виклики:

- відсутність соціалізації курсантів;
- надмірна гаджетизація життя;
- недостатня кількість практичного засвоєння навчального матеріалу;
- вибір достатньо зручної та ефективної платформи навчання.

Для системи вищої військової освіти була рекомендована не така вже загальноновживана, але також зручна й популярна платформа Moodle (<https://moodle.org/>), яка є безкоштовною відкритою системою управління дистанційним навчанням.

Така освітня платформа Moodle дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії всіх представників закладу освіти. Зокрема, надає можливість подавати навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, веб-сторінка; лекція як сукупність веб-сторінок з можливим проміжним виконанням тестових завдань); здійснювати тестування та опитування курсантів з використанням питань закритого (множинний вибір правильної відповіді та зіставлення) і відкритого типів; курсанти можуть виконувати завдання з можливістю пересилати відповідні файли. Крім того, така система має широкий спектр інструментів моніторингу, наприклад: щодо загального часу роботи курсанту з конкретним навчальним предметом, відповідними темами або складниками навчального матеріалу, загальної успішності курсантів або групи в процесі виконання тестових завдань тощо.

Moodle має у своєму інструментарії:

- форми здавання завдань;
- дискусійні форуми;
- завантаження файлів;
- журнал оцінювання;
- обмін повідомленнями;
- календар подій;
- новини та анонси;
- онлайн-тестування;
- Вікі-ресурси.

Специфіка військового дистанційного навчання, що базується на сучасних закритих телекомунікаційних технологіях, інтернет-ресурсах і послугах, впливає на способи відбору і структурування змісту навчального матеріалу, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи. Окрім готових веб-сервісів, які містять в собі повний перелік програм для організації сприятливого освітнього середовища існують окремі програмні забезпечення, які можуть задовольнити різні потреби учасників освітнього процесу під час дистанційного навчання, так наприклад: Zoom, LearningApps.org, Padlet.com, Canva, тощо.

Під час звичайних лекцій військові педагоги найчастіше застосовують різні методи інтерактивної роботи, зокрема такі, що не передбачають висловлення курсантами власної позиції, роботу в малих групах тощо. Але за допомогою цифрових інструментів можна організувати швидкі опитування, причому як задля з'ясування рівня оволодіння певною темою, так і для «заміру» ставлення здобувачів вищої військової освіти до певного питання.

Такі опитування відбуваються в режимі реального часу, тому курсант має обрати або записати відповідь. Відповіді можуть відображатись різними способами: рейтингом, хмаркою слів, рухомих рядком, діаграмами, графіками, списком, кластерами тощо.

Також популярними сервісами миттєвих опитувань є:

- кахут <https://kahoot.com/>,
- ментиметр <https://www.mentimeter.com/>,
- поліверівеє <https://www.poll Everywhere.com/>

Нами було встановлено, що в умовах дистанційного або змішаного формату навчання зазвичай зростає цифрова творчість курсантів і викладачів. Існує цілий спектр цифрових інструментів, які дозволяють створювати інформаційні продукти для підтримки навчального процесу. Вони ж можуть бути використані здобувачами вищої військової освіти для того, щоб продемонструвати опанування певної теми з навчального матеріалу. Об'єктами цифрової творчості курсантів можуть бути:

- карти понять (<https://www.mindmeister.com/>);
- комікси (<https://www.storyboardthat.com/>);
- блоги (<https://www.blogger.com/>);
- анотовані зображення (<https://www.thinglink.com/>);

- платформи обміну відеороликами (наприклад <https://info.flipgrid.com/>)

- флеш-картки, власні тести тощо.

Існує безмежна кількість різнопланових програм, що допомагають викладачу організувати дистанційне навчання таким чином, щоб курсанти були вмотивовані на отримання знань, але необхідно пам'ятати про те, що така форма навчання ставить перед освітянами певні виклики, а саме недостатня кількість соціалізації та глобальна гаджетизація, як і той факт, що наразі в системі дистанційної освіти, ще не до кінця удосконалена система організації практичних занять, тому підбір засобів вимагає особливої уваги і потребує постійного дослідження, адже кількість додатків та середовищ зростає з кожним днем і обираючи для себе ті чи інші засоби викладачам військових ВНЗ важливо зосередитися на аналізі критеріїв підбору та забезпеченні власних цілей навчання.

Саме тому ми вважаємо, що дистанційна форма навчання запроваджується для спрощення процесів навчання на різних локаціях не знижуючи якість освітніх послуг. Але на наш погляд, найкращим варіантом саме для військових ВНЗ є змішаний формат навчання: коли теоретичні матеріали подаються дистанційно за допомогою будь-яких зручних платформ, а практичні навички та вміння формуються очно на зручних та безпечних для навчання локаціях.

Формування інформаційної та комунікаційної компетенції є важливим аспектом підготовки майбутніх офіцерів та командирів, оскільки вони повинні володіти достатнім рівнем комп'ютерної грамотності.

Під час розглядання цього питання у практичній діяльності виникли наступні виклики та перешкоди:

1. технічні обмеження: недостатність доступу до технічних засобів та обмежений доступ

до інтернету або відсутність електрики, повітряні тривоги можуть ускладнювати використання онлайн-ресурсів та дистанційного навчання;

2. відсутність мотивації: деякі курсанти, особливо першокурсники, можуть не бачити необхідності в засвоєнні знань з фундаментальних дисциплін або не мають достатньої мотивації для цього, оскільки вони вважають, що військово-спеціальні та військово-професійні знання мають пріоритет;

3. завантажений навчальний план: навчальні програми курсантів мають суттєве навчальне навантаження з великою кількістю навчальних дисциплін, і це може ускладнювати процес індивідуального спілкування викладачів і курсантів для вирішення складних завдань, наприклад, з вищої математики, фізики або хімії;

4. викладацькі виклики: викладачі ВВНЗ також можуть стикатися з викликами, пов'язаними з розробкою ефективних методів викладання природничих дисциплін для курсантів та забезпечення їхньої мотивації для навчання у воєнний час;

5. недостатньо ефективна система оцінювання знань: нестача спеціальних або сертифікованих інструментів оцінювання може бути викликом для викладачів та ВВНЗ.

Для подолання цих викликів і перешкод можуть бути запропоновані різні стратегії, такі як індивідуальний підхід до навчальних груп, розробка актуальних навчальних матеріалів, використання інтерактивних методів навчання, створення мотиваційної атмосфери та підтримка та підготовка викладачів у процесі викладання. Подолання цих викликів є важливим етапом у розвитку спеціальної військової компетенції майбутніх офіцерів, що дозволить їм успішно навчатися спеціальним військовим дисциплінам та якісно підготуватися до виконання службових завдань.

Дистанційне навчання має низку суттєвих переваг, що робить його ефективним інструментом у сучасній освітній системі. Ці переваги включають в себе інноваційність та унікальність освітнього середовища. Дистанційний формат відкриває широкі можливості для впровадження освітніх інновацій, він дозволяє створювати унікальні навчальні простори, адаптовані до потреб широкої аудиторії. Самостійне здобуття знань дозволяє курсантам отримувати можливість самостійно освоювати матеріал. Доступ до великих інформаційних ресурсів, сучасних баз даних, електронних бібліотек, а також відео- та аудіоматеріалів стимулює їхню автономність у навчанні.

До позитивних переваг відноситься використання сучасних технологій. Дистанційне навчання активно застосовує мультимедійні системи, моніторингові програми та інші цифрові інструменти. Це забезпечує ефективність і сучасність освітнього процесу, а також дозволяє курсантам брати участь у форумах,

відео- та телеконференціях. Онлайн-навчання не обмежує взаємодію між викладачем і курсантом під час занять або під час консультацій. Навпаки, воно сприяє більш активній заочній взаємодії, дозволяючи організовувати часті консультації з фундаментальних дисциплін, зокрема щоденні, за допомогою комп'ютерних технологій.

У сучасній епосі цифрової трансформації освіти, коли пандемії, геополітичні виклики та швидкий прогрес технологій диктують нові правила, впровадження дистанційного навчання в системі вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) стає не просто опцією, а стратегічною необхідністю. Однак, фундаментальною передумовою успішної інтеграції таких технологій лишається комплексне забезпечення технічної інфраструктури. Це охоплює не лише оснащення ВВНЗ сучасними засобами підтримки онлайн-освіти – від високошвидкісних серверів і хмарних платформ (як-от AWS чи Azure) до спеціалізованих систем управління навчанням (LMS), таких як Moodle, Canvas чи Blackboard, – але й гарантування універсального доступу до стабільного високошвидкісного інтернету, включаючи 5G-мережі та супутникові рішення на кшталт Starlink для віддалених чи польових умов.

Ключову роль відіграє також персональне оснащення учасників освітнього процесу: курсанти, слухачі та викладачі мусять мати доступ до мобільних пристроїв з інтегрованими додатками для відеоконференцій (наприклад, Zoom, Microsoft Teams чи Google Meet), електронної пошти з посиленням шифруванням (як Gmail чи Outlook з двофакторною автентифікацією) та інших інструментів колаборації, включаючи месенджери з елементами штучного інтелекту для автоматизації комунікації. У контексті військової освіти, де конфіденційність і кібербезпека є критичними, не менш важливим є впровадження захищених веб-ресурсів для навчальних дисциплін – від інтерактивних платформ з віртуальними симуляціями та VR-модулями для тактичної підготовки до цифрових бібліотек і адаптивних курсів на базі AI, які дозволяють персоналізувати навчання.

Дослідження останніх років, зокрема звіти UNESCO та OECD за 2023–2025 роки, підкреслюють, що відсутність такої інфраструктури не лише гальмує ефективність дистанційного навчання, але й посилює цифровий розрив, особливо в умовах гібридних війн і глобальної нестабільності. Тож, для ВВНЗ, адаптація до цих реалій – це не лише технічне оновлення, а й інвестиція в резилієнтність національної оборони України, де освіта стає потужним інструментом адаптації до викликів майбутнього.

Попри численні переваги дистанційного навчання, його інтеграція в освітній процес вищих військових навчальних закладів викликає низку значних проблем. Однією з ключових проблем є відсутність безпосереднього контакту між курсантами

(слухачами) та викладачами, що призводить до зниження емоційної насиченості навчального процесу. У зв'язку з цим, вчені вважають цей аспект суттєвим обмеженням для ефективності здобуття знань, обмін особистим життєвим досвідом, що явно не сприяє підвищенню якості освіти, а також ускладнюється процес діагностики якості відпрацювання практичних завдань [3, с. 71–72].

До наслідків, що виникають внаслідок відсутності безпосереднього контакту, можна віднести низку загальновідомих недоліків дистанційного навчання, серед яких: обмежений контроль за рівнем засвоєння знань курсантами (слухачами); тенденція до надмірної теоретизації навчального процесу, що перетворює його на механістичну серію процедур та методичних прийомів, неможливість формування повного уявлення про зміст навчального предмета та деякі інші [1, 8].

Дослідження останніх років, зокрема звіти UNESCO та OECD за 2023–2025 роки, вказують, що дистанційне навчання, попри свої переваги, стикається з серйозними перешкодами. Відсутність належної інфраструктури, нерівний доступ до технологій та брак прямого контакту між курсантами й викладачами посилюють цифровий розрив і знижують ефективність освітнього процесу. У військовій освіті ці проблеми набувають особливої ваги, адже підготовка офіцерів вимагає не лише теоретичних знань, а й практичних навичок, командної взаємодії та емоційної залученості.

Одним із ключових недоліків дистанційного навчання є обмежена можливість оцінювати реальний рівень засвоєння знань. Без прямої взаємодії викладачі втрачають змогу оцінити практичні вміння курсантів, а сам процес навчання ризикує перетворитися на механістичне виконання завдань. Водночас надмірна теоретизація може послабити підготовку до реальних викликів, з якими стикаються військові у бойових умовах.

Сучасні дослідники сходяться на думці, що ефективне впровадження дистанційного навчання у ВВНЗ не потребує радикального розриву з традиційними підходами. Натомість ключ до успіху лежить у гармонійному поєднанні класичних методів, які довели свою ефективність, із новітніми технологіями. Наприклад, інтерактивні симулятори, віртуальні тренінги та платформи для спільної роботи дозволяють відтворити елементи практичної підготовки навіть у цифровому середовищі. Водночас традиційні лекції, семінари та польові заняття залишаються незамінними для формування лідерських якостей і командного духу.

Для успішної інтеграції необхідно чітко визначити мету освітнього процесу. Це означає створення структури навчання, яка поєднує чіткі цілі, вимірювані результати та гнучкість у виборі методів. Наприклад, використання адаптивних платформ із штучним інтелектом може допомогти персоналізувати

навчання, враховуючи індивідуальні потреби курсантів. Водночас регулярні практичні заняття у реальних умовах на локаціях забезпечать збереження зв'язку з реаліями військової служби.

Одним із найважливіших аспектів оптимізації дистанційного навчання є створення надійної системи оцінки результатів. У 2025 році технології дозволяють використовувати аналітику даних для моніторингу прогресу курсантів у реальному часі. Наприклад, платформи на основі ШІ можуть аналізувати виконання завдань, виявляти прогалини в знаннях і пропонувати індивідуальні рекомендації. Однак оцінка не повинна обмежуватися автоматизованими системами. Практичні іспити, симуляційні тренінги та оцінка викладачами залишаються ключовими для забезпечення об'єктивності.

Чітко визначені цілі навчання, які вимірюються через конкретні результати – наприклад, успішне виконання тактичних завдань чи аналіз стратегічних сценаріїв, – дозволяють не лише оцінити рівень підготовки, а й підвищити мотивацію курсантів, такий практичний підхід забезпечує прозорість і дає змогу як викладачам, так і студентам бачити чіткий зв'язок між зусиллями та результатами.

У контексті сучасних викликів освіта у ВВНЗ стає не лише інструментом підготовки кадрів, а й елементом національної безпеки. Інтеграція дистанційного навчання, за умови правильної реалізації, може стати потужним механізмом для зміцнення резилієнтності держави. У 2025 році, коли кібератаки, дезінформація та гібридні загрози стають дедалі складнішими, здатність адаптувати освітній процес до нових реалій є запорукою стійкості.

Інвестиція в технології дистанційного навчання – це не лише технічне оновлення, а й стратегічний крок. Оснащення ВВНЗ сучасними платформами, навчання викладачів роботі з цифровими інструментами та створення гнучких освітніх програм дозволяють готувати офіцерів, готових до викликів майбутнього. Водночас збереження традиційних методів, таких як очні заняття, польові вишколи та менторство, забезпечує цілісність підготовки.

Висновки. Дистанційне навчання у вищих військових навчальних закладах – це не альтернатива традиційній освіті, а її доповнення. У 2025 році шлях до подолання викликів, пов'язаних із цифровізацією освіти, лежить через інтеграцію перевірених методів із сучасними технологіями. Чітке визначення цілей, створення прозорої системи

оцінки та гармонійне поєднання традицій та інновацій дозволяють не лише підвищити якість підготовки курсантів, а й зміцнити національну безпеку. У часи глобальної невизначеності освіта стає не лише інструментом знань, а й зброєю стійкості, яка готує суспільство до викликів майбутнього.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бобильов В., Кравчук А., Махно Є. Дистанційне навчання: за і проти. *Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів та можливі шляхи їх вирішення* : збірник матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. 2020. С. 11–14.
2. Використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі: методичні рекомендації. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 41 с.
3. Жембровський С., Погребняк Д., Беліков І. Використання технологій дистанційного навчання в процесі проведення занять з фізичної підготовки. *Військова освіта* : зб. наук. праць Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ. 2022. № 1 (45). С. 68–81.
4. Військова освіта : зб. наук. праць Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ. 2023. № 2 (48). С. 97–107.
5. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів / В. В. Вишнівський, М. П. Гніденко, Г. І. Гайдур, О. О. Ільїн. К.: ДУТ, 2014. 140 с.
6. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність : Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ–Чернівці : «Букрек». 2022. 140 с.
7. Особливості застосування дистанційного навчання у військовій освіті / К. В. Садовий та ін. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2018. № 4. С. 119–127.
8. Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів та можливі шляхи їх вирішення : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. / Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ. 2020. 121 с.
9. Шевченко С. В., Горліченко М. Г., Буренкова К. В. Адаптація курсантів до навчання в умовах воєнного часу. *Педагогічні науки: теорія та практика* : наук. журн. Запоріжжя, 2022. № 4 (44). С. 141–150.
10. Горліченко М. Г., Аксьонова О. М. Деякі особливості впровадження методики дистанційного навчання у військових вищих навчальних закладах. *Інноваційна педагогіка* : наук. журн. Одеса, 2021. Вип. 38. С. 116–120.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.08.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.09.2025
Дата публікації: 24.09.2025